

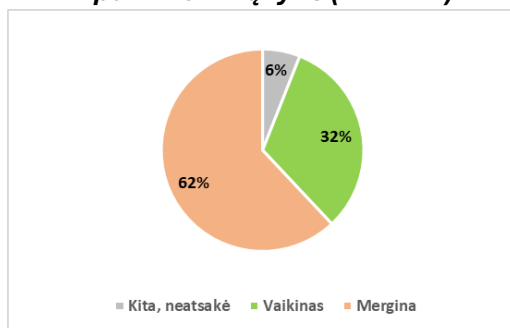
Mokinių ir jų tėvų apklausos dėl (ne)įsitraukimo į NVŠ veiklas ataskaita

2024 metų lapkričio 27 – gruodžio 16 dienomis LINEŠA atliko mokinių (nuo 14 metų) ir mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvų) internetinę apklausą apie (ne)įsitraukimą į neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) veiklas. Ši apklausa yra 2024–2025 metais rengtos studijos „Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo sistemos analizė ir tobulinimo galimybės“ sudėtinė dalis. Apklausos tikslas – ištirti mokinių ir tėvų požiūrį į NVŠ ir pateikti įžvalgas dėl šios srities plėtojimo. Atsakymai į klausimus gauti iš 7277 mokinių ir 14489 tėvų iš visos Lietuvos. Į klausimus atsakė 4392 mokiniai (60,35 %), kurie apklausos metu lankė NVŠ būrelius, ir 2 885 mokiniai (39,65 %), jų nelankę. Tėvų atsakymų proporcijos šiek tiek skiriasi – į klausimus atsakė 12324 tėvai (85,06 %), kurių vaikai apklausos metu lankė NVŠ būrelius, ir 2165 tėvai (14,94 %), kurių vaikai apklausos metu būrelių nelankė.

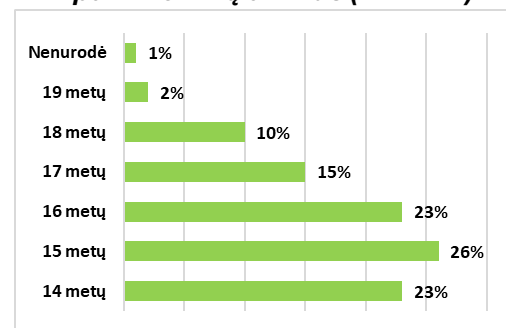
Apklausoje dalyvavusių mokinių pagrindinės charakteristikos

Beveik du trečdalius respondentų sudarė merginos ir vieną trečdalį – vaikinai (1 pav.). Daugiau atsakymų sulaukta iš 14–16 metų mokinių, o vyresnių mokinių įsitraukimas buvo mažesnis (2 pav.).

1 pav. Mokinių lytis (N=7 227)

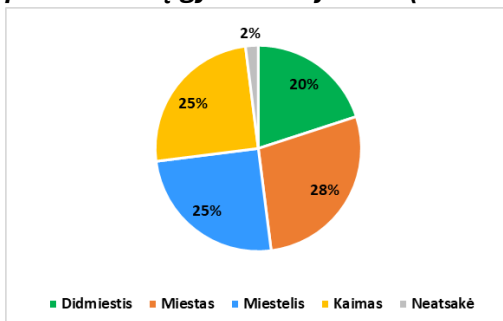

2 pav. Mokinių amžius (N=7 227)

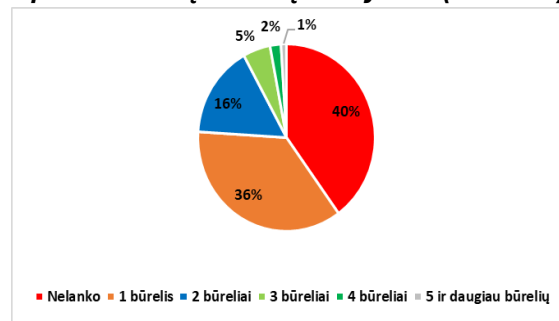

Atsakiusiųjų į apklausą pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietovės tipą buvo tolygus: didmiestyje gyveno – 20 % atsakiusiųjų mokinių, mieste – 28 %, miestelyje – 25 %, kaime – 25 % (3 pav.). Didžioji dalis apklaustų mokinių mokėsi gimnazijoje. Į apklausą atsakė šiek tiek daugiau būrelių šiuo metu lankančių mokinių (60 %). Daugiau nei trečdalis apklaustųjų lankė vieną būrelį, šeštadalis – du būrelius (4 pav.). Mokiniai, kurie apklausos metu nelankė nei vieno būrelio, sudarė apie 40 % apklaustųjų. Toks pasiskirstymas šiek tiek skiriasi nuo bendros Lietuvos mokinių dalyvavimo NVŠ tendencijos, nes 2024 m. būrelius lankė – 69,36 %, nelankė – 30,64 % mokinių.

3 pav. Mokinių gyvenamoji vieta (N=7 227)

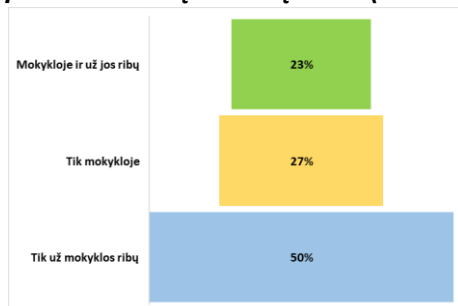
4 pav. Mokinių būrelių lankymas (N=7 227)

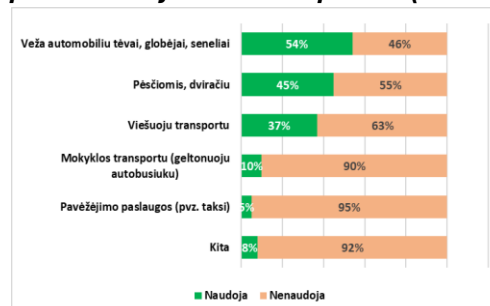
Apklauso duomenys rodo, kad 92 % mokinių jau ankstesniais metais dalyvavo NVŠ veiklose, o 8 % pradėjo lankyti tik 2024 m. Kryptys, kurių daugiausiai ieškojo, bet nerado šiuo metu NVŠ lankantys mokiniai, pasiskirstė taip: sportas (16 %); kitos NVŠ kryptys (9 %); choreografija ir šokis (6 %); teatras ir drama (5 %). Dažniausiai mokiniai būrelius lankė už mokyklos ribų (50 %). Išimtinai tik mokykloje būrelius lankė apie ketvirtadalis apklaustųjų (5 pav.).

Apklauso duomenys taip pat rodo, kad mokiniai ir jų šeimos nariai transportu grįžimui namo po būrelio rūpinasi patys. Dažniausiai mokinius paveža artimieji (54%), kiek mažiau mokinių teigia, jog grįžta pėsčiomis ar dviračiu (45 %), o dar mažesnė dalis grįžta viešuoju transportu (37 %). Mokyklos transportas nėra dažnai naudojamas – tik dešimtadalis mokinių teigė, jog renkasi šį variantą (6 pav.).

5 pav. Lankomų būrelių vieta (N=4392)

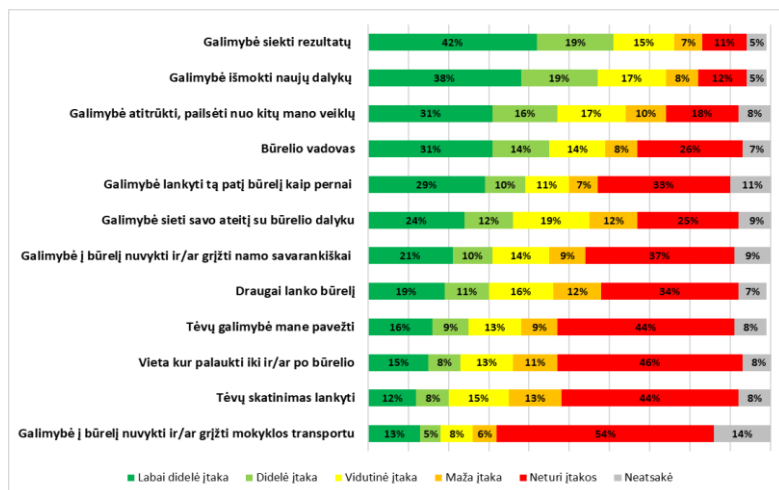

6 pav. Naudojamas transportas (N=4392)

Mokinių nuomonė apie (ne)įsitraukimą į NVŠ veiklas

7 pav. Mokinių apsisprendimą dėl būrelio lankymo lėmę veiksniai (N=4392)

Svarbiausi veiksniai, turėję (labai didelę ir didelę) įtaką mokinių apsisprendimui dėl būrelio lankymo, buvo šie (7 pav.):

- galimybė siekti rezultatų – 61 % mokinių nurodė, kad tai turėjo labai didelę arba didelę įtaką jų sprendimui;
- galimybė išmokti naujų dalykų – 57 % mokinių šį veiksniį įvardijo kaip darantį labai didelę arba didelę įtaką jų apsisprendimui;
- 49 % mokinių patiriamą pervargimą mokykloje pažymėjo kaip lemiamą veiksnių

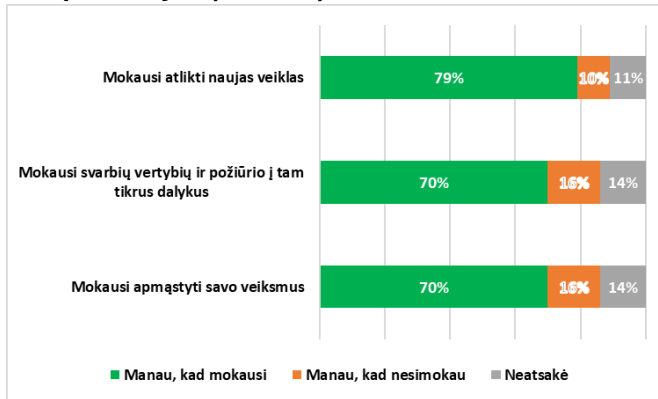
– taigi, mokymosi krūvis turėjo reikšmę jų sprendimui dėl būrelio lankymo;

- dar viena svarbi priežastis buvo galimybė atitrūkti, pailsėti nuo kitų mokinio veiklų (47 %);
- daliai mokinių buvo svarbu būrelio tęstinumas, nes 45 % atsakė, kad būrelio vadovas daro didelę įtaką jų apsisprendimui, o 39 % mokinių svarbi galimybė lankyti tą patį būrelį kaip pernai.

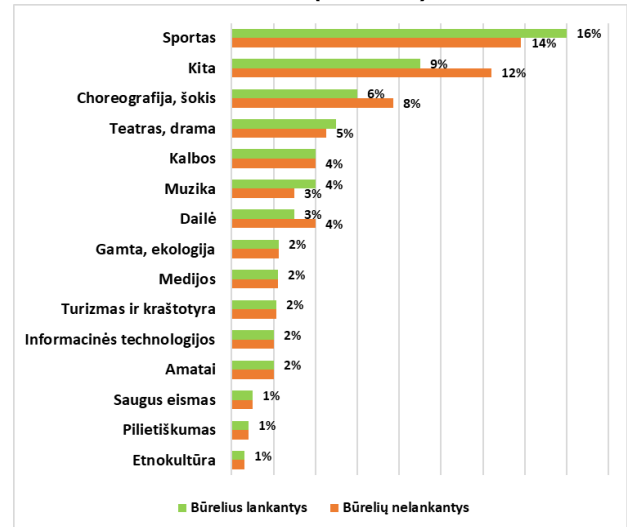
Kitų žmonių įtaka mokinių apsisprendimui buvo palyginus maža. Draugų, lankančių tą patį būrelį, įtaką kaip neturinčią reikšmės arba turinčią mažai reikšmės rinkosi 46 % mokinių, o tėvų skatinimas neturėjo jokios įtakos arba mažą įtaką 57 % mokinių apsisprendimui. Mokinių pasirinkimui dėl būrelio lankymo taip pat mažai įtakos turėjo transporto veiksniai. 60 % mokinių galimybę į būrelį nuvykti ar grįžti mokyklos transportu vertino kaip nereikšmingą jų apsisprendimui veiksnių. Vieta, kur galima

palaukti iki ir po būrelio, buvo nesvarbus aspektas – 57 % mokinių. Šie rezultatai rodo, kad mokiniai savo sprendimą dėl būrelio lankymo grindė asmeniniais interesais ir motyvacija, o ne išoriniais veiksniais, tokiais kaip tėvų paskatinimas ar transporto klausimas.

8 pav. Mokinių nuomonė apie būreliuose ugdomas kompetencijas (N=4392)

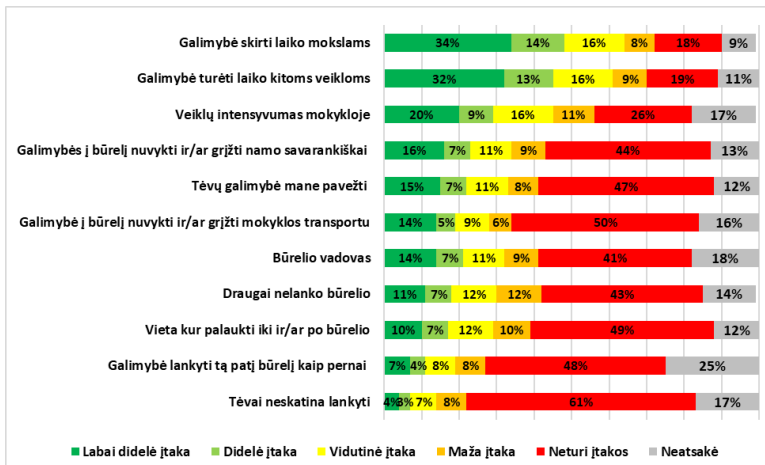
9 pav. Būrelius lankančių ir nelankančių mokinių nerasti norimi būreliai (N=7227)

Analizuojant rezultatus, galima pastebėti, kad dauguma mokinių teigiamai vertino būrelio naudą ugdam įvairias kompetencijas. 79 % mokinių manė, kad būrelyje jie mokosi atlikti naujas veiklas. Taip pat 70 % mokinių nurodė, kad būrelio metu mokosi svarbių vertybių ir požiūrio į tam tikrus dalykus. Panaši dalis mokinių teigė, kad būrelyje jie mokosi apmąstyti savo veiksmus (8 pav.).

Dauguma apklausos metu NVŠ nelankančių mokinių anksčiau dalyvavo NVŠ veiklose (70 %). O 30 % apklaustųjų teigė, jog nėra lankę būrelio ankstesniais metais. Lyginant būrelius lankančių ir nelankančių mokinių apklausų rezultatus, galima pastebėti panašumų kalbant apie būrelius, kurių mokiniai ieškojo, bet nerado (9 pav.). Tarp mokinių, kurie 2024 m. nelankė NVŠ, labiausiai ieškomos, bet nerastos sritys, buvo šios: sportas (14 %), kitos NVŠ kryptys (12 %), choreografija ir šokis (8%), teatras ir drama (5%). Šios kryptys buvo labiausiai ieškomos ir apklausos metu NVŠ lankančių mokinių tarpe. Vadinas, šios keturios sritys visų mokinių tarpe yra labiausiai ieškomos.

10 pav. Mokinių apsisprendimą dėl būrelio nelankymo lėmę veiksniai (N=2885)

Svarbiausi veiksniai, turėję (labai didelę ir didelę) įtaką mokinių apsisprendimui dėl būrelio nelankymo (10 pav.):

- galimybė skirti laiko mokslams – 48 % mokinių nurodė, kad tai turėjo labai didelę arba didelę įtaką jų sprendimui;
- galimybė turėti laiko kitoms veikloms – 45 % mokinių šį veiksnį įvardijo kaip darantį didelę įtaką jų apsisprendimui;
- 29 % mokinių jautė didelį veiklų intensyvumą mokykloje, o tai reiškia, kad

mokymosi krūvis turėjo reikšmės jų sprendimui dėl būrelio nelankymo.

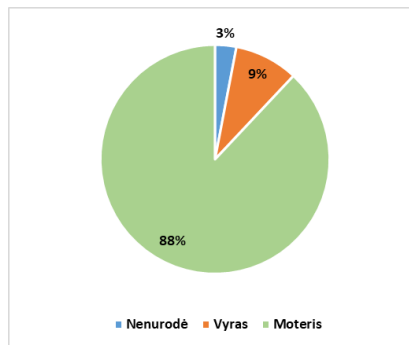
Analizuojant šiuos rezultatus, galima pastebėti, kad būrelius nelankantiems mokiniams, lemiami apsisprendimo veiksniai buvo susiję su mokykliniu krūviu, prioritetu mokymuisi ir kitoms veikloms. Mažiausia įtaka pasižymėjo veiksniai, susiję su kitų žmonių nuomone. 68 % mokinių teigė, kad tėvų neskatinimas lankyti būrelį neturėjo jokios arba tik mažą įtaką jų sprendimui. 55 % teigė, jog tai, kad draugai nelanko konkretaus būrelio, neturėjo jokios arba tik mažą įtaką jų apsisprendimui. Vieta, kur galima palaukti iki ir po būrelio – šis aspektas buvo nesvarbus 59 % mokinių. Galimybė į būrelį nuvykti ar grįžti mokyklos transportu – šis veiksnys buvo nesvarbus 56 % mokinių.

Analizuojant veiksnius, turėjusius įtakos mokinių apsisprendimui dėl dalyvavimo NVŠ, paaiškėjo, kad abejose mokinių grupėse pasikartojantis aspektas – galimybė turėti laiko kitoms veikloms. Tai rodo, jog mokiniams svarbus laisvalaikis. Mažiausiai reikšmingi veiksniai buvo susiję su kitų žmonių (tėvų ar draugų) įtaka mokinių apsisprendimui.

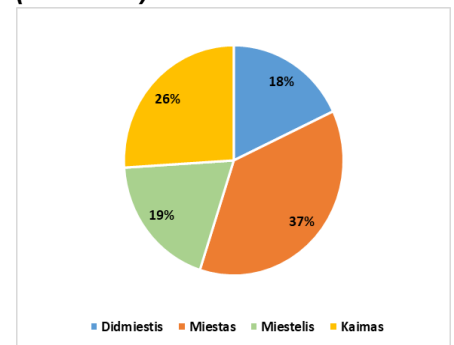
Pagrindinės apklausoje dalyvavusių tėvų charakteristikos

Tėvų apklausoje apie būrelius dalyvavo žymiai daugiau moterų (88%) nei vyrų (11 pav.). Šis faktas rodo, kad mamos dažniau negu tėčiai prisiima atsakomybę už mokinių edukacinės veiklos planavimą ir dalyvavimą joje. Daugiausiai apklausą užpildžiusių respondentų gyvena miestuose, ketvirtadalis gyvena kaimuose, po penktadalį tėvų gyvena didmiesčiuose ir miesteliuose (12 pav.).

11 pav. Tėvų lytis (N=14489)

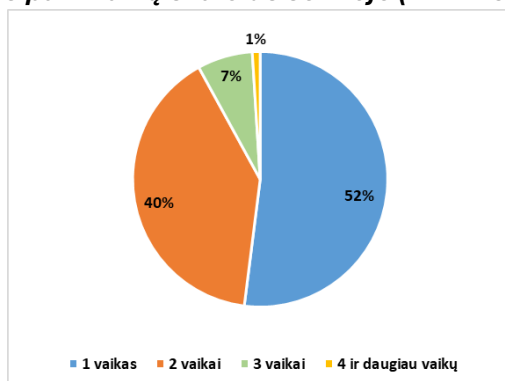

12 pav. Tėvų gyvenamoji vieta (N=14489)

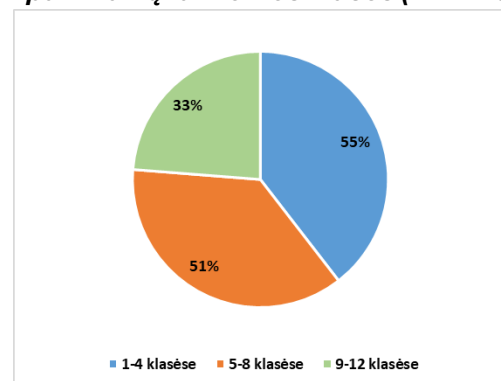

Tėvų apklausos apie būrelius rezultatai parodė, kad pusė (52 %) tyrimo dalyvių savo šeimoje augina vieną mokyklą lankantį vaiką (13 pav.). Kiek mažiau (40 %) šeimoje augina du mokyklą lankančius vaikus. Maža dalis apklausoje dalyvavusių tėvų atsakė, kad augina 3 ir daugiau mokyklą lankančius vaikus. Apklausoje metu pusė tėvų nurodė, kad augina 1–4 klases lankančius mokinius (55 %) ir 5–8 klases lankančius mokinius (51 %). Trečdalis tėvų augina 9–12 klases lankančius mokinius (14 pav.).

13 pav. Vaikų skaičius šeimoje (N=14489)

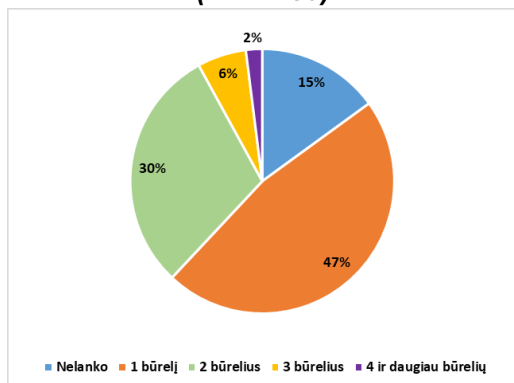

14 pav. Vaikų lankomos klasės (N=14489)

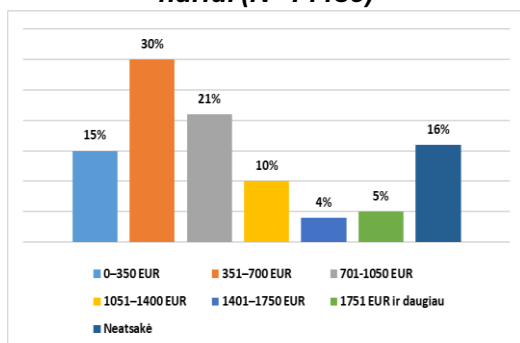

Didžioji dalis (85 %) apklausoje dalyvavusių tėvų auginą mokinius, kurie lanko būrelius.

15 pav. Vaikų būrelių lankymas (N=14489)

16 pav. Vidutinės pajamos šeimos nariui (N=14489)

Pusė jų lanko 1 būrelį, beveik trečdalis lanko 2 būrelius, maža dalis lanko 3 ir daugiau būrelių (15 pav.). Rečiau tėvai nurodė, kad jų vaikai nelanko jokių būrelių. Galima pastebėti, kad tėvų grupėje proporcija tarp lankančių ir nelankančių neatitinka bendro vidurkio (pagal 2024 m. duomenis 69 %, mokinių lanko NVŠ, o 31 % – nelanko) ir į apklausą dažniau įsitraukė lankančių mokinių tėvai. Jie buvo labiau suinteresuoti išreikšti savo nuomonę.

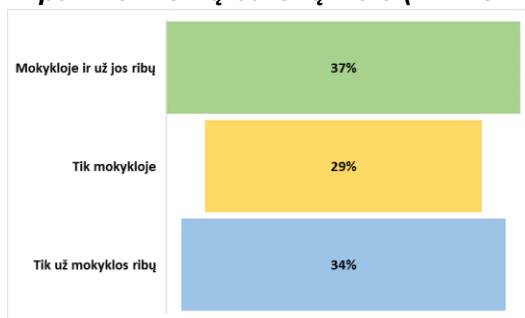
Apklausos metu beveik trečdalis tėvų atsakė, kad jų vidutinės pajamos vienam šeimos nariui siekė nuo 351 iki 700 eurų per mėnesį (16 pav.). Penktadalis tėvų įvardino savo vidutines pajamas vienam šeimos nariui per mėnesį siekiančias nuo 701 iki 1050 eurų. Kiek mažiau tėvų (15 %) nurodė pačias mažiausias vidutines pajamas šeimos nariui – nuo 0 iki 350 eurų. Kas dešimtas (10 %) apklausą užpildęs asmuo įvardino, kad vidutinės pajamos per mėnesį vienam šeimos nariui patenka į aukščiausią intervalą nuo 1051 iki 1400 eurų. Maždaug šeštadalis tėvų neatskleidė informacijos apie šeimos pajamas.

Tėvų nuomonė apie (ne)įsitraukimą į NVŠ veiklas

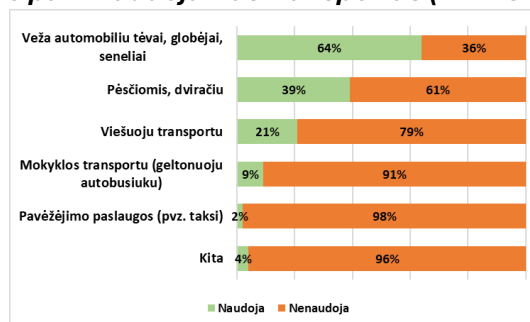
Tėvų apklausos rezultatai parodė, kad mokinių lankomų būrelių vieta pasiskirstė pakankamai tolygiai. Šiek tiek daugiau kaip trečdalis mokinių lankė būrelius ir mokykloje, ir už mokyklos ribų, trečdalis lankė būrelius tik už mokyklos ribų, kiek mažiau kaip trečdalis – tik mokykloje (17 pav.).

Didžioji dalis apklausoje dalyvavusių tėvų nurodė, kad mokiniai po būrelių namo grįžta artimųjų transportu (18 pav.). Kiek mažiau namo po NVŠ veiklų grįžta namo pėsčiomis ar dviračiu. Penktadalis mokinių po būrelių grįžta viešuoju transportu. Beveik dešimtadalis mokinių grįžta mokyklos transportu, ir tik labai maža dalis naudojasi pavėžėjimo paslaugomis ar taksi, kitomis priemonėmis.

17 pav. Lankomų būrelių vieta (N=12324)

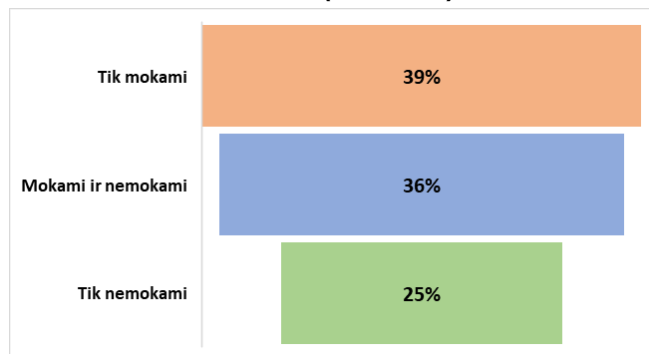

18 pav. Naudojamas transportas (N=12324)

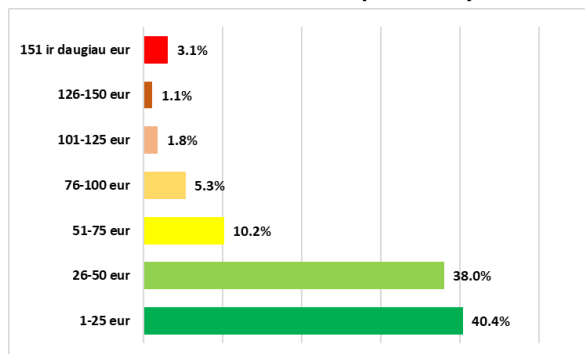

Tolygiai pasiskirstė lankomų būrelių apmokėjimas tarp lankančių mokamus, ir lankančių tiek mokamus, tiek nemokamus būrelius (19 pav.). Ketvirtadalis tėvų įvardijo, kad jų vaikai lanko tik nemokamus būrelius.

19 pav. Mokėjimas už lankomus būrelius (N=12324)

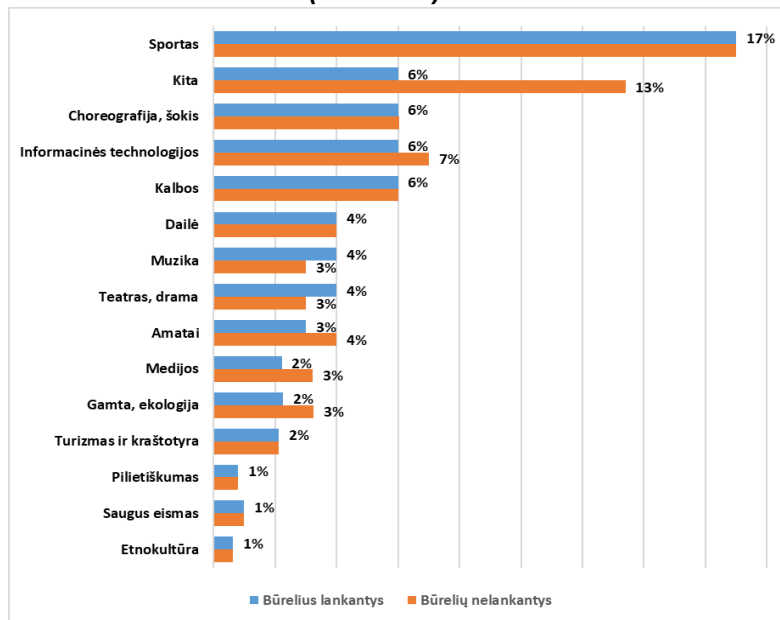

20 pav. Už vieno būrelio lankymą mokamos sumos (N=9443)

Virš 40 % tėvų, mokančių už vaikų lankomus būrelius, įvardijo, kad didžiausia suma mokama už vieno vaiko būrelį per mėnesį siekė nuo 1 iki 25 eurų (20 pav.). Šiek tiek mažiau (38 %) tėvų įvardijo, kad teko sumokėti kiek daugiau – nuo 26 iki 50 eurų. Galima teigti, kad tokios sumos daugumai apklausoje dalyvavusių tėvų yra prieinamos. Mažesnė tėvų dalis įvardijo, kad moka didesnes sumas už vieno vaiko būrelį per mėnesį. 101 ir daugiau eurų už vieną vaiko lankomą būrelį mokėjo 6 % tėvų.

21 pav. Būrelius lankančių ir nelankančių mokinių tėvų nerasti norimi būreliai (N=14489)

Tėvai, kurių vaikai lanko būrelius pastebėjo, kad savo gyvenamojoje savivaldybėje ieškojo, tačiau dažniausiai nerado sporto krypties būrelių (21 pav.). Mažesnė dalis tyrimo dalyvių savo savivaldybėje ieškojo, bet nerado choreografijos ar šokių, informacinių technologijų, kalbos arba kitų būrelių.

Labai panašūs ir tėvų, kurių vaikai nelankė būrelių, rezultatai. Jie taip pat pastebėjo, kad savo gyvenamojoje savivaldybėje dažniausiai ieškojo, tačiau nerado norimos šakos sporto krypties būrelių. Mažesnė tyrimo dalyvių dalis savo savivaldybėje ieškojo, bet nerado informacinių technologijų būrelių,

choreografijos ar šokių bei kalbos būrelių.

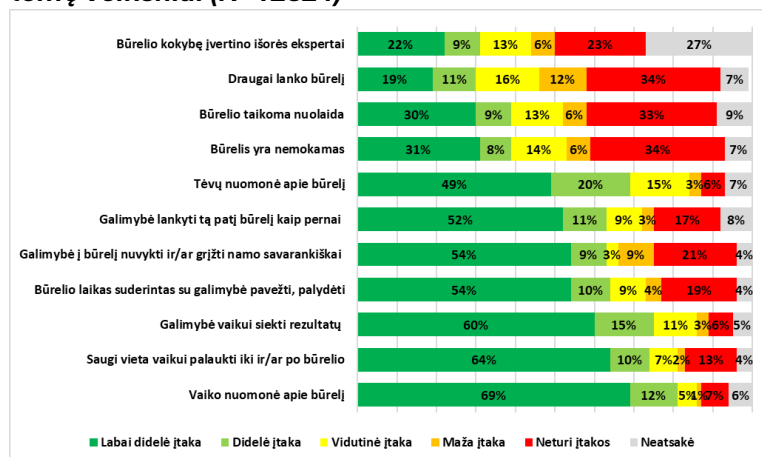
Svarbiausi veiksniai, kurie darė įtaką tėvams dėl apsisprendimo leisti lankyti būrelius, buvo susiję su vaiko pasirinkimais (22 pav.):

- labai didelę arba didelę įtaką turėjo vaiko nuomonė apie būrelį arba galimybė lankyti tą patį būrelį kaip pernai;
- tėvams buvo svarbu, kad būrelyje būtų sukurta galimybė vaikui siekti rezultatų;

- labai didelę arba didelę įtaką darė transporto bei logistikos veiksniai: saugi vieta vaikui palaukti iki ar po būrelio, būrelio laiko suderinimas su galimybe vaiką pavežti, palydėti, galimybė vaikui į būrelį nuvykti ar grįžti namo savarankiškai;

- taip pat svarbus veiksnys ir tėvų nuomonė apie būrelį – 69 % tyrimo dalyvių šie veiksniai darė didelę įtaką dėl apsisprendimo leisti lankyti būrelius.

22 pav. Tėvų sprendimą dėl būrelio lankymo lėmę veiksniai (N=12324)

Veiksniai, kurie darė mažiausią įtaką tėvams dėl apsisprendimo vaiką leisti lankyti būrelius buvo susiję su finansais – įtakos neturėjo arba turėjo mažą įtaką poreikis pirkti papildomas priemones (56 %), būrelio taikoma nuolaida (39 %) ar tai, kad būrelis yra nemokamas (40 %). Daugiau nei ketvirtadalis tėvų neatsakė, ar jiems daro įtaką išorės ekspertų atliktas būrelio įvertinimas. Tai gali būti rodiklis, kad tėvų nepasiekia informacija apie ekspertinį būrelių vertinimą, jie nežino apie tokias

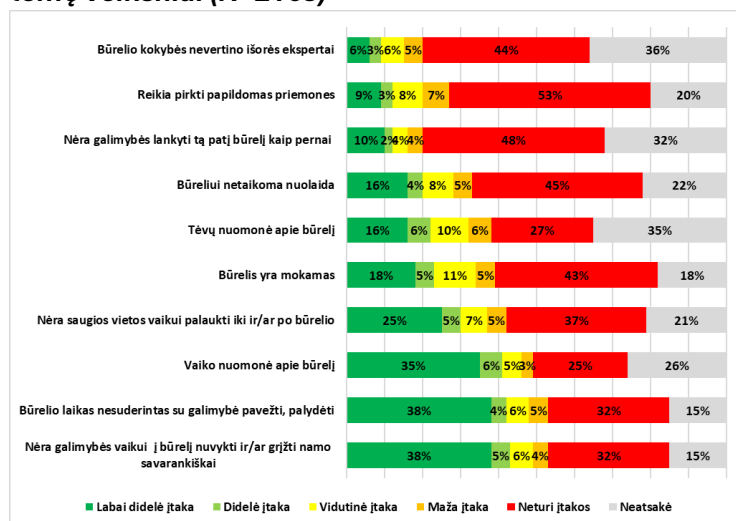
galimybes.

Lyginant su mokinių atsakymais, apsispręsdami dėl būrelių, tėvams dažniau rūpėjo transportu ir vaikų nuomonė apie būrelį. Mokiniais tėvų nuomonė buvo tarp mažiausiai įtakingų veiksnių, o tėvų grupėje – per vidurį.

Veiksniai, kurie darė didžiausią įtaką tėvams dėl apsisprendimo neleisti vaikams lankyti būrelių, buvo šie (23 pav.):

- nėra galimybės vaikui į būrelį nuvykti ar grįžti namo savarankiškai (43 %);
- būrelio laikas nesuderinamas su galimybe vaiką pavežti, palydėti (42 %);
- vaikų interesai, nuomonės apie būrelį (41%).

23 pav. Tėvų sprendimą dėl būrelio nelankymo lėmę veiksniai (N=2165)

Veiksniai, kurie darė mažiausią įtaką tėvams dėl apsisprendimo neleisti vaikams lankyti būrelių buvo daugiau susiję su finansiniais veiksniais – poreikis pirkti papildomas priemones (60 %) ir būreliui netaikomos nuolaidos (50 %). Tėvams nedarė įtakos arba darė mažą įtaką nebuvimas galimybės lankyti tą patį būrelį kaip pernai (51 %). Būrelio kokybės įvertinimo iš išorės ekspertų nebuvimas įvardintas, kaip veiksnys nedarantis arba darantis mažą įtaką dėl sprendimo nelankyti būrelių.

Pagal rezultatus galima pastebėti, kad finansiniai veiksniai yra antriniai ir neturi būrelius lankančių mokinių tėvų, tiek tarp

lemiamo vaidmens renkantis būrelius – tiek tarp

nelankančių. Apie trečdalis tėvų, kurių vaikai nelanko būrelio, neatsakė, kokią įtaką NVŠ nelankymui daro šie veiksniai: būrelio kokybė nėra įvertinta išorės ekspertų (36 %), pačių tėvų nuomonė apie būrelį (35 %), ir tai, kad nėra galimybės lankyti tą patį būrelį, kaip pernai (32 %).

Tiek tėvai, kurių vaikai lanko būrelius, tiek tie, kurių nelanko, įvardijo, kad vaiko nuomonė apie būrelį daro labai didelę arba didelę įtaką apsisprendimui vaiką leisti arba neleisti į būrelį. Abi tėvų grupės veiksniais, kurie daro mažą įtaką apsisprendimui vaikus leisti arba neleisti lankyti būrelius, laikė būrelio (ne)taikomą nuolaidą ir poreikį pirkti papildomas priemones.

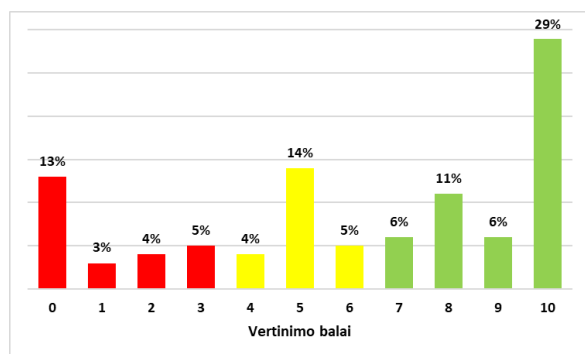
Mokinių tėvai laisva forma pateikė idėjas, kurios pritrauktų daugiau mokinių įsitraukti į būrelius. Susisteminius pateiktus atsakymus įžvelgti bendri pasiūlymai:

1. Turinio plėtra – tėvai pasigenda įvairesnių sporto šakų, STEAM veiklų, kokybiškų programų, pritaiktų pagal vaikų gebėjimus ir interesus.
2. Prieinamumo gerinimas – siūloma organizuoti daugiau būrelių pačiose mokyklose, gerinti susisiekimą, ypač vaikams iš atokesnių vietovių.
3. Finansinis prieinamumas – akcentuojama NVŠ krepšelio didinimo būtinybė, galimybė jį dalintis keliems būreliams, taikyti nuolaidas socialiai jautrioms grupėms.
4. Informacijos sklaida – siūloma sukurti centralizuotą informacinę sistemą, kur tėvai galėtų lengvai rasti ir registruoti vaikus į būrelius.
5. Kokybės užtikrinimas – tėvai nori aiškiai apibrėžtų programų, mažesnių grupių, kvalifikuotų būrelių vadovų ir grįžtamojo ryšio.
6. Įtrauktis SUP vaikams – siūloma pritaikyti erdves, inventorių, skirti asistentus, sudaryti mažesnes grupes.
7. Infrastruktūra – būtinas patalpų atnaujinimas, inventoriaus modernizavimas, saugios laukimo zonos įrengimas, ypač šaltuoju metų laiku.

Tėvų, kurie augina specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, nuomonė apie NVŠ

Didžioji tėvų dauguma (91 %) atsakė, kad neaugina vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP). Labai maža dalis 788 (5,4 %) apklausą atlikusių tėvų įvardijo, kad augina vaikus, kurie turi SUP.

24 pav. Būrelių pritaikymo SUP turintiems mokiniams vertinimas (N=788)

Tėvai, kurie augina SUP turinčius vaikus, dažniausiai įvertino būrelių pritaikymą mokiniams aukščiausiu balu „10“ – tokių įvertinimų buvo beveik trečdalis (24 pav.). Mažiau tėvų įvertino būrelių pritaikymą turintiems SUP mokiniams balu „5“. Kiek mažiau būrelių pritaikymą įvertino balu „0“. Būrelių pritaikymo turintiems SUP mokiniams tėvų įvertinimo vidurkis – 6,15 balo. Atsakymai parodo skirtingas patirtis, kurias būreliuose turėjo SUP turinčius vaikus auginantys tėvai. Didžiausia atsakymų dalis koncentruojasi ties kraštutinėmis

reikšmėmis – maksimalia, minimalia ir vidutine.

Mokinių apklausos kryžminės analizės rezultatai

Atlikta kryžminė analizė (1 lent.) rodo, kad gyvenamoji vieta neturi reikšmingo ryšio su mokinių NVŠ lankymo vietos pasirinkimu, tačiau turi vidutinio stiprumo ryšį su transporto pasirinkimu grįžimui namo po užsiėmimo.

Mokiniai didmiesčiuose dažniau naudojami viešuoju transportu, o miestuose ar miesteliuose dažniau keliauja pėsčiomis ar dviračiu arba yra vežami tėvų ar globėjų automobiliu. Mokiniai kaimo vietovėse dažniau naudojami mokyklos transportu. Kiti analizuoti kintamieji neturėjo statistiškai reikšmingų ryšių.

1 lent. Mokinių apklausos kryžminės analizės rezultatai

Kintamieji	Gyvenvietės tipas	Amžius
Mokinių NVŠ lankymo vietos	-	$\phi_c = 0,106^*$
Kitų transporto priemonių naudojimas grįžti namo po būrelio	-	$\phi_c = 0,150^*$
Mokyklos transporto naudojimas grįžti namo po būrelio	$\phi_c = 0,323^*$	-
Grįžimas namo po būrelio pėsčiomis, dviračiu	$\phi_c = 0,363^*$	-
Tėvų, globėjų, senelių automobilių naudojimas grįžti namo po būrelio	$\phi_c = 0,126^*$	-
Viešojo transporto naudojimas grįžti namo po būrelio	$\phi_c = 0,367^*$	-

Pastabos: * – žymi statistinį reikšmingumą; jei $\phi_c \geq 0,1$ ryšys yra nesvarbus; jei $\phi_c =$ nuo 0,1 iki 0,2 ryšys yra silpnas; jei $\phi_c =$ nuo 0,2 iki 0,5 ryšys yra vidutinio stiprumo; jei $\phi_c =$ daugiau nei 0,5 – ryšys yra stiprus. Lentelėje mėlyna spalva pažymėtas silpnas ryšys; žalsva spalva – vidutinio stiprumo ryšys.

Atlikta analizė rodo, kad vyresni mokiniai dažniau naudoja viešąjį transportą, o jaunesni yra labiau priklausomi nuo artimųjų transporto. Tai rodo, jog egzistuoja poreikis papildomoms priemonėms, skirtoms vyresniems mokiniams, siekiant padidinti NVŠ lankymo prieinamumą.

Tėvų apklausos kryžminės analizės rezultatai

Atlikta kryžminė analizė leidžia įvertinti statistinius ryšius tarp tėvų ekonominės ir gyvenamosios padėties bei NVŠ lankymo sąlygų (2 lent.).

2 lent. NVŠ lankančių mokinių tėvų apklausos kryžminės analizės rezultatai

Kintamieji	Vidutinės pajamos vienam šeimos nariui	Gyvenvietės tipas
Vaikų būrelių lankymo vietos (Iš mokykloje ir už mokyklos ribų; Mokykloje; Už mokyklos ribų)	$\phi_c = 0,124^*$	-
Vaikų būrelių lankymo mokestis (Iš mokamas, ir nemokamas; Tik mokamas; Tik nemokamas)	$\phi_c = 0,126^*$	-
Vaiko nuomonė apie būrelį	$\gamma = 0,120^*$	-

Pastabos: * – žymi statistinį reikšmingumą; jei $\phi_c \geq 0,1$ ryšys yra nesvarbus; jei $\phi_c =$ nuo 0,1 iki 0,2 ryšys yra silpnas; jei $\phi_c =$ nuo 0,2 iki 0,5 ryšys yra vidutinio stiprumo; jei $\phi_c =$ daugiau nei 0,5 – ryšys yra stiprus. Lentelėje mėlyna spalva pažymėtas silpnas ryšys.

Rezultatai rodo, kad miestuose ir didmiesčiuose vaikai dažniau lanko užsiėmimus už mokyklos ribų, o mažesnėse gyvenvietėse NVŠ veiklas dažniau lanko mokyklose. Pajamų lygis turi silpną, tačiau reikšmingą ryšį su būrelių tipais, kuriuos lanko vaikai. Šeimos su didesnėmis pajamomis dažniau

renkasi mokamus užsiėmimus arba derina tiek mokamus, tiek nemokamus būrelius, o mažesnes pajamas gaunančios šeimos dažniau renkasi tik nemokamus būrelius. Vaiko nuomonė apie būrelį turi reikšmingą, tačiau silpną ryšį su lankomų užsiėmimų pasirinkimu.

Reikmė pirkti papildomas priemones turi silpną, bet reikšmingą neigiamą ryšį su pajamomis, rodo, kad mažesnes pajamas gaunančios šeimos dažniau susiduria su šia problema (3 lent.). Mokami būreliai taip pat turi silpną neigiamą ryšį su pajamomis, kaip ir nuolaidų nebuvimas, kas reiškia, jog mažesnes pajamas gaunančios šeimos dažniau susiduria su šiais finansiniais iššūkiais NVŠ kontekste.

Vaikų galimybė savarankiškai nuvykti į būrelį ar iš jo grįžti namo nėra reikšminga pajamų atžvilgiu, tačiau turi reikšmingą neigiamą ryšį su gyvenvietės tipu, kas rodo, jog kaimo ir miestelių gyventojai dažniau susiduria su šia problema. Būrelio laikas ir galimybė vaiką pavežti turi reikšmingą neigiamą ryšį su gyvenvietės tipu, o pajamos čia nėra reikšmingas veiksnys. Saugių laukimo vietų nebuvimas iki ar po būrelio taip pat dažniau kelia problemų mažesnių miestų ir kaimo vietovių gyventojams.

3 lent. NVŠ nelankančių mokinių tėvų apklausos kryžminės analizės rezultatai

Kintamieji	Vidutinės pajamos vienam šeimos nariui	Gyvenvietės tipas
Reikės pirkti papildomas priemones	$\gamma = -0,130^*$	-
Būrelis yra mokamas	$\gamma = -0,110^*$	-
Būrelis netaiko nuolaidos	$\gamma = -0,103^*$	-
Nėra galimybės vaikui į būrelį nuvykti ir/ar grįžti namo savarankiškai	-	$\gamma = -0,144^*$
Būrelio laikas nesuderintas su galimybe vaiką pavežti, palydėti	-	$\gamma = -0,129^*$
Nėra saugios vietos vaikui palaukti iki ir/ar po būrelio	-	$\gamma = -0,147^*$

Pastabos: * – žymi statistinį reikšmingumą; jei $\phi_c \geq 0,1$ ryšys yra nesvarbus; jei $\phi_c =$ nuo 0,1 iki 0,2 ryšys yra silpnas; jei $\phi_c =$ nuo 0,2 iki 0,5 ryšys yra vidutinio stiprumo; jei $\phi_c =$ daugiau nei 0,5 – ryšys yra stiprus. Lentelėje melsva spalva pažymėtas silpnas ryšys.

Atlikta analizė rodo, kad gyvenvietės tipas ir pajamų lygis turi tam tikrą poveikį NVŠ lankymo galimybėms. Kaimo ir mažesnių miestų gyventojai dažniau susiduria su saugumo klausimais, o mažesnes pajamas gaunančios šeimos dažniau susiduria su finansiniais barjeriais. Kiti analizuoti kintamieji neturėjo statistiškai reikšmingų ryšių, todėl jų rezultatai šioje analizėje neaptarti.

Išvados

2024 metų pabaigoje atlikta mokinių ir tėvų apklausa apie įsitraukimą į NVŠ veiklas laikomi reprezentatyviais – joje dalyvavo pakankamai daug respondentų, gana tolygiai pasiskirsčiusių pagal gyvenamosios vietovės tipą. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, amžių ir kitas charakteristikas reprezentuoja atitinkamas visuomenės grupes. Nors apklausoje dalyvavusių mokinių pasiskirstymas pagal santykį su NVŠ veiklomis (dalyvauja ar nedalyvauja jose) šiek tiek skiriasi nuo bendros Lietuvos mokinių dalyvavimo NVŠ tendencijos, tačiau šis skirtumas logiškai susijęs su respondentų amžiumi. Vyresniųjų mokinių dalyvavimo NVŠ veiklose aprėptis yra mažesnė už šalies vidurkį.

Apibendrinant NVŠ paslaugų vartotojų motyvaciją įsitraukti į NVŠ veiklas, galima daryti išvadą, kad lemiamas dalyvavimo būreliuose veiksnys yra susijęs su paties mokinio interesais, poreikiais. Taip reikėtų vertinti pabrėžiamą galimybę siekti rezultatų, išmokti naujų dalykų. Rezultatų siekimas ir paties vaiko nuomonė apie būrelį, noras jį lankyti buvo svarbiausi sprendimo veiksniai taip pat apklausoje dalyvavusių tėvų akimis.

Šiek tiek išsiskyrė mokinių ir tėvų nuomonės dėl sprendimą dalyvauti NVŠ veiklose lemiančių išorinių veiksnių. Mokinių pasirinkimui dėl būrelio lankymo mažą įtaką turėjo tokie išoriniai veiksniai, kaip transportas, būrelio vieta, kitų (pirmiausia – tėvų) nuomonė. Tėvų apklausoje išryškėjo, kad šie veiksniai priimant sprendimus turėjo kur kas didesnę reikšmę. Kita vertus, skirtumą galėjo lemti ir tai, kad apklausoje dalyvavę būtent vyresnio amžiaus mokiniai yra savarankiškesni, o dalis tėvų augina ne tokius savarankiškus jaunesnio ar vidutinio mokyklinio amžiaus vaikus. Apklausos rezultatai taip pat rodo, jog finansinės sąlygos – būrelių lankymo kaina, poreikis pirkti papildomas priemones – didelės įtakos tėvų sprendimui nedaro. Šis veiksnys turi tam tikrą įtaką tik mažesnes pajamas gaunančių šeimų sprendimams. Dar vienas išryškėjęs barjeras, trukdantis dalyvauti NVŠ veiklose – per didelis akademinis krūvis, prastas būrelių suderinamumas su bendrojo ugdymo pamokų tvarkaraščiu.

Apibendrinant NVŠ paslaugų vartotojų patirtis ir lūkesčius, matyti, kad mokiniai NVŠ veiklas vertina kaip reikšmingas saviraiškas, vertybių ugdymui ir atsipalaidavimui. Kita vertus, beveik visų apklausoje dalyvavusių grupių respondentai liudijo veiklų pasiūlos stoką, ypač sporto srityje. Taip pat stokota platesnio choreografijos ir šokio krypties, informacinių technologijų, kalbų mokymosi būrelių pasirinkimo. Kadangi Lietuvoje apskritai egzistuoja santykinai didelis šių krypties būrelių pasirinkimas, tai apklausos rezultatai gali liudyti daugiau apie įvairovės stoką krypties viduje arba šių veiklų vykdymo logistinius iššūkius – susijusius su vietos, laiko ir prieinamumo nepatogumais, taip pat su veiklų nepritaikymu skirtingo amžiaus, pasirengimo lygio ar lyties mokiniams.

SUP turinčių vaikų tėvų patirtys dėl jų vaikų NVŠ lankymo yra labai skirtingos, tad rekomenduojama į tai pasigilinti atskiru tyrimu.